

Onderzoek bescherming vitale beroepen

Een eerste tussenbalans
14 April 2020

In de samenleving krijgen de mensen die in de frontlinie van de Coronacrisis werken ontzettend veel lof. En meer dan terecht!. De SP onderzoekt de ervaringen van de mensen die het werk doen en heeft contact met honderden mensen met vitale beroepen. Per mail, via telefoon of in een video-gesprek. In totaal werden 50 concrete situaties beschreven over alle beroepsgroepen als onderdeel van het grote geheel.

Het onderzoek loopt voor onbepaalde tijd door, zodat de situatie waarmee mensen met vitale beroepen voortdurend in kaart gebracht wordt.

Thuiszorgmedewerkers, wijkverpleegkundigen, buschauffeurs, schoonmakers van treinen, bussen en scholen, supermarktmedewerkers, politieagenten, vuilnismannen- en vrouwen en nog vele anderen zijn onmisbaar voor ons land.

Uit een eerste analyse van de signalen die de SP in Limburg ontving, blijkt dat met name het tekort aan beschermingsmiddelen (zoals mondkapjes, handschoenen, schorten, brillen, desinfecterende middelen) een doorn in het oog van de medewerkers en een bron van dagelijkse onrust zijn.

Dat veel vitale beroepen op z'n zachtst gezegd niet de beste lonen of vaste contracten hebben, is extra pijnlijk. Terwijl ze de hele dag horen hoe belangrijk ze zijn, worden ze letterlijk en figuurlijk slecht beschermd en ondergewaardeerd.

Risico voor zorgverleners

Die onvoldoende bescherming tegen besmetting met het Corona-virus leidt tot een enorm risico voor de mensen die officieel vitaal en onmisbaar zijn voor onze samenleving.

Het RIVM meldt dat bijna een kwart (24 procent) van alle besmettingen bij medewerkers in de zorg is vastgesteld.

Bron:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/1189739930/kwart-van-alle-coronapatienten-werkt-in-de-zorg>

Van de nieuwe gevallen is het aandeel zorgverleners zelfs 39 procent:

Bron:

<https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/actueel-1->

Samenvatting van meldingen in SP-onderzoek:

Enkele letterlijke citaten uit de meldingen:

“Ik werk in de thuiszorg en moet dit onbeschermd doen, terwijl er geen openheid is over het aantal cliënten, dat besmet is. Als ik vraag om mondkapjes of handschoenen wordt gezegd dat mondkapjes een schijnveiligheid creëren en dat extra vaak de handen wassen veel beter werkt.”

“Als treinschoonmakers hebben we moeten knokken voor beschermende en desinfecterende middelen, maar nog is het niet veilig om tussen de reizigers door de trein schoon te maken.”

“Als buschauffeur hebben we geen bescherming. Op de vraag naar een extra plexiglas scherm aan de zijkant, was de reactie dat het virus toch wel door de kieren zou komen.”

“Op de afdeling van het verzorgingstehuis waar ik werk, zijn al meerdere mensen besmet met het virus. Ik maak me grote zorgen over het besmettingsrisico. Toch mag ik geen zelf gekocht mondkapje dragen, omdat dit de bewoners ongerust zou maken.”

- Thuiszorgmedewerkers willen graag hun cliënten blijven helpen, maar de zorg wordt afgeschaald, omdat er te weinig beschermingsmiddelen zijn. Alleen de niet uitstelbare zorg wordt nog geleverd.
- Er zijn al thuiszorgmedewerkers besmet tijdens hun werk. En cliënten vragen zich af of het nog wel veilig is om zelfs de noodzakelijke zorg door te laten gaan, omdat ook zij zich grote zorgen maken over het besmettingsrisico.
- Enige tijd werd er in de thuiszorg door verzorgenden wel met bescherming maar door mensen in de huishoudelijke hulp zonder bescherming gewerkt. Dat leidde zelfs tot de situatie dat in huishoudens van kwetsbare mensen wel én niet beschermd werd gewerkt, naast elkaar. De grondslag daarvoor is of er contact is de cliënt, maar die is zeer arbitrair, want de medewerkers van de huishoudelijke hulp maken onder andere toiletten, douches en de rest van het huishouden schoon.
- Thuiszorgmedewerkers hebben weliswaar regelmatig telefonisch contact met hun cliënten, maar als ze niet daadwerkelijk bij de mensen thuis kunnen komen, wordt de signaalfunctie grotendeels te niet gedaan.
- Kinderen van wie de ouders verzorgd worden in een tehuis, mogen hun ouders niet meer bezoeken. Het personeel werkt onbeschermd en zoals we nu horen, zijn er in veel verpleeghuizen al Coronabesmettingen en het sterftecijfer is hoog.
- Een zorgmedewerker, werkzaam in het Coronahotel in Urmond, vertelt dat er tot voor kort maar 2 mondkapjes per dienst van 8 uur en 1 schort beschikbaar zijn.

- Buschauffeurs geven aan dat ze vrijwel onbeschermd hun werk moeten doen. De bussen zitten tijdens de spitsuren best nog wel vol met soms hoestende en niezende mensen. Weliswaar is er in de bussen een lint gespannen, zodat reizigers niet te dicht bij de chauffeur kunnen komen, maar verder is er geen bescherming.
- Buschauffeurs melden dat de bussen nauwelijks gereinigd of gedesinfecteerd worden. “Alleen een beetje geveegd met een bezem”.
- Treinschoonmakers moeten vaak tussen de reizigers door hun werk doen en kunnen dan niet de anderhalve meter afstand houden. Zij doen dit nagenoeg onbeschermd. Ook wordt er melding gemaakt van slechte communicatie tussen leidinggevenden en schoonmakers. Mensen wisten zeker in het begin absoluut niet waar ze aan toe waren.
- In het Openbaar Vervoer zijn minder reizigers en is er ook minder vervoer. De sociale controle valt daardoor weg. Een AD-journalist twitterde er recent over. Niet overal in het land is het vergelijkbaar, maar de signalen die wij ontvingen, bevestigen de afwezigheid van sociale controle in het Openbaar Vervoer.

- Voor de meeste beroepsgroepen geldt dat de werkdruk heel hoog is, ook omdat veel collega's ziek zijn. Dit heeft ook gevolgen voor de sociale veiligheid.

- Mensen, die werkzaam zijn in de GGZ kunnen veel minder of geen 1 op 1 contact met hun patiënten hebben. Ze maken zich grote zorgen over het geestelijk en lichamelijk welzijn van hun patiënten.
- Veel reguliere zorg is uitgesteld, van zowel de praktijkondersteuner als de GGZ-verpleegkundige. Veel zorgverleners maken zich grote zorgen om de gezondheidseffecten van deze uitgestelde zorg.
- Reclasseringsmedewerkers hebben ook geen contact met hun cliënten, tenzij er sprake is van een noodsituatie. Ook zij hebben geen beschermingsmiddelen.
- Medewerkers bij de bloedafname in het ziekenhuis klagen over het gebrek aan beschermende middelen, terwijl zij contact met mensen niet kunnen vermijden.
- Leraren maken zich zorgen over de kwetsbare leerlingen, die nu grotendeels thuis zitten.
- Ouders van kinderen met een handicap staan er nu 24/7 alleen voor, omdat er geen ondersteuning meer is en kinderen niet naar de opvang kunnen. Dat is heel zwaar.
- In de opvang, waar kinderen van ouders met een vitaal beroep worden opgevangen, is de werkdruk ontzettend hoog. Ook hier zijn er geen beschermingsmiddelen, terwijl het houden van anderhalve meter afstand onmogelijk is bij het werken met jonge kinderen.
- In supermarkten klinken prachtige teksten door de geluidsinstallatie, maar plexiglas kwam er bij de meeste kassa's pas na weken. Op sommige plekken dragen vakkenvullers hesjes met een tekst op de rug, maar beschermingsmiddelen worden niet of nauwelijks gebruikt. De afstand van anderhalve meter is voor de meeste supermarktmedewerkers onhoudbaar, zeker tijdens drukke momenten.

“Onze Helden”

Mensen in de vitale beroepen worden de helden van onze samenleving genoemd en dat is meer dan terecht!

Voor zover er inmiddels, bijvoorbeeld in de zorg, beschermingsmiddelen zijn, liet de levering van beschermende middelen erg lang op zich wachten. Het gebrek aan testen, zoals geadviseerd door de Wereldgezondheidsorganisatie, sluit daarbij aan. Nederland werd zelfs rechtstreeks aangesproken door de Wereldgezondheidsorganisatie:

<https://www.ad.nl/binnenland/who-kritisch-nederland-vaar-niet-blind-op-groepsimmunitet~a99537fa/>

en recent besloot ons land om ook meer te testen:

<https://www.ad.nl/binnenland/het-mocht-even-duren-maar-nu-gaat-ook-nederland-testen-testen-testen~af63560b/>

De gevolgen zijn zichtbaar: 24 procent van de besmettingen (oplopend tot 39 procent van de laatste gevallen) vindt plaats onder zorgverleners.

De medewerkers in de frontlinie van deze gezondheidscrisis- de officiële vitale beroepen- ondervinden de directe gevolgen en de gebrekkige of late bescherming lijkt daaraan te hebben bijgedragen. De meldingen van mensen met zulke vitale beroepen zijn schokkend te noemen.

Bescherming is geen luxe, maar vereiste

De SP vindt uiteraard dat alles op alles moet worden gezet om deze gezondheidscrisis onder controle te krijgen, maar we mogen niet van mensen verlangen dat zij hun belangrijke werk moeten doen, zonder bescherming.

Dit onderzoek toont aan dat de medewerkers in de vitale beroepen grote en reële zorgen hebben. Voor hen is dit geen theoretische situatie, ze lopen elke dag risico's en een deel van die risico's is onnodig.

Verleden

De afgelopen jaren zijn duizenden zorgwerkers ontslagen, is er fors bezuinigd op de publieke sector in het algemeen en de zorg in het bijzonder en zijn er in het land zelfs ziekenhuizen gesloten. Nederland heeft nu zelfs een beroep moeten doen op Duitsland om Coronapatiënten op te nemen. Het aantal IC-bedden is in Duitsland 34 op de honderdduizend inwoners is, terwijl dat in Nederland slechts 9 is.

Ook blijkt ons land afhankelijk te zijn van productie uit landen in Azië, met name China, voor de beschikbaarheid van bijvoorbeeld mondkapjes. Ook de ontwikkeling van vaccins en het onderzoek hiernaar is de afgelopen jaren uitbesteed aan de farmaceutische industrie, zodat we altijd achter de feiten aanlopen. Zeker als er mondiaal zo'n grote vraag naar is, zoals op dit moment.

Door deze crisis worden ziekenhuizen gedwongen om samen te werken in plaats van met elkaar te concurreren en dat is het goede nieuws. Een ziekenhuis is geen bedrijf, dat winst moet maken, maar moet goede en betaalbare zorg (kunnen) leveren.

Door de privatisering, waar het tevreden houden van de aandeelhouders belangrijker is dan goed en betaalbaar openbaar vervoer, staan nu de arbeidsomstandigheden onder druk, horen we van de buschauffeurs, maar ook van schoonmakers.

Heden

Mensen in vitale beroepen die onbeschermd zijn, zouden het recht moeten hebben om níet te werken. Een buschauffeur die rond dient te rijden in een bus die onvoldoende beschermd of gereinigd is, mag die bus laten staan. Hoe vervelend dat ook is voor de reiziger, het is een kwestie van gezondheid van de reiziger en de medewerker. Datzelfde geldt voor overige vitale beroepen, zeker voor mensen die met hele kwetsbare groepen mensen werken, zoals de huishoudelijke zorg.

Supermarkten verdienen heel veel extra geld tijdens deze crisis. Volgens de CEO van AH zelfs “drie keer Kerst”. Zij zullen hun supermarkten hun medewerkers en klanten beter te beschermen.

Mensen in vitale beroepen zouden het recht moeten hebben om beschermd én getest te kunnen worden. De druk dient bij de verantwoordelijken te liggen en niet bij de mensen direct aan de frontlinie.

Toekomst

Nu dient de crisis het hoofd geboden te worden, maar straks zullen er structurele lessen geleerd te worden. Op grond van de signalen en situaties op de werkvloer in Limburg formuleren wij vooralsnog alvast deze vragen. Deze vragen dienen alle verantwoordelijken zich te stellen.

- Waarom werkten mensen in de zorg - en andere vitale beroepen - zolang zonder getest en beschermd te worden? Hoe komt het dat er zo'n groot tekort aan beschermingsmiddelen en testmateriaal is?
- Waarom werd er voor de productie van beschermingsmiddelen (te) lang naar 'de markt' (in lagelonenlanden) gekeken in plaats van het opstarten van productie in eigen land? Welke lessen worden geleerd?
- Welke effecten hebben de zware bezuinigingen op de publieke sector in het algemeen en de zorg in het bijzonder gehad op onze capaciteit om deze crisis het hoofd te kunnen bieden?
- Welke zwaktes en welke (politieke) keuzes worden nu blootgelegd? Welke structurele veranderingen voeren lokale, provinciale en landelijke overheden door, bijvoorbeeld waar het gaat om de kwaliteit van de publieke sector?
- Hoe worden de vitale beroepen structureel beter beschermd en gewaardeerd?

Over dit onderzoek

De SP onderzoekt de ervaringen van de mensen die het werk doen. De SP heeft contact met honderden mensen met vitale beroepen. Per mail, via telefoon of in een video-gesprek. Het onderzoek loopt voor onbepaalde tijd door, zodat de situatie waarmee mensen met vitale beroepen voortdurend in kaart gebracht wordt en geactualiseerd kan worden.

Meldingen en omschrijvingen van concrete situaties kunnen worden gemaakt via:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSebbFP4sp0xXHUQ7rOIZ-m8bv2FHC7CwDv6SocUt9GypfeeHQ/viewform>.